

Opština Vlasotince

Akcioni plan za razvoj omladinskog preduzetništva 2011-2013

Februar 2011.

Izradu Akcionog plana za razvoj omladinskog preduzetništva omogućio je američki narod preko Agencije Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj i Programa za planiranje i reagovanje u vanrednim situacijama i jačanje ekonomske sigurnosti. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora plana, a koji ne odražava nužno i stav Agencije Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj ili Vlade Sjedinjenih Država

SADRŽAJ

OBRAĆANJE PREDSEDNIKA OPŠTINE	4
UVOD.....	5
METODOLOGIJA.....	6
DEFINICIJE	6
SKRAĆENICE	7
ANALIZA TRENUTNOG STANJA.....	8
SEKTOR MSPP NA NACIONALNOM NIVOU.....	8
O OPŠTINI VLASOTINCE.....	10
<i>Osnovne informacije</i>	10
<i>Stanje na tržištu rada</i>	11
<i>Privredni potencijali</i>	14
SWOT ANALIZA PROBLEMATIKE RAZVOJA OMLADINSKOG PREDUZETNIŠTVA U OPŠTINI VLASOTINCE	16
ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	17
<i>Istraživanje potreba i stavova mladih preduzetnika</i>	17
<i>Istraživanje potreba i stavova maturanata srednjih škola</i>	22
MATRICA AKCIONOG PLANA.....	27
I – INFORMISANJE	27
II – EDUKACIJA.....	30
III – SAVETODAVNA PODRŠKA	33
IV –FINANSIJSKE I NEFINANSIJSKE PODSTICAJNE MERE	34

OBRAĆANJE PREDSEDNIKA OPŠTINE

U nizu strateških dokumenata koji su razvijeni i koji se kontinuirano razvijaju na nivou naše lokalne zajednice, opština Vlasotince prepoznala je Akcioni plan za razvoj omladinskog preduzetništva za period 2011 – 2013. godine kao jedan od mogućih načina za ekonomski prosperitet.

Akcioni plan za razvoj omladinskog preduzetništva predstavlja rezultat zajedničkog rada predstavnika relevantnih državnih institucija, lokalne samouprave i ostalih organizacija koje su prepoznale preduzetništvo kao jedan od mogućih načina za smanjenje nezaposlenosti na teritoriji opštine Vlasotince.

Ovim Akcionim planom utvrđuju se aktivnosti koje će se ostvarivati u periodu 2011 - 2013. godine. Cilj Akcionog plana je da ukaže svim organizacijama, institucijama i drugim zainteresovanim subjektima kako da se stvori pogodno okruženje za razvoj preduzetništva koje je jedan od ključnih elemenata zdrave ekonomije. U Akcionom planu precizno su utvrđene aktivnosti i njihovi nosioci, vremenski okvir, indikatori za praćenje uspešnosti definisanih aktivnosti, koji su neophodni za postizanje određenih opštih i specifičnih ciljeva određenih ovim akcionim planom.

Opština Vlasotince je prepoznala probleme i potrebe sa kojima se susreću mladi preduzetnici, ali i svu važnost strateškog razmišljanja neophodnog za trajne efekte u podsticanju preduzetništva među mladima.

Kao i mnogo puta do sada prva smo opština u okrugu koja je usvojila jedan ovakav plan i time postavila dobre osnove za podsticaj mladima koji žele da započnu sopstveni posao ili nastavkom školovanja osiguraju bolju poziciju na sve zahtevnijem tržištu rada.

Sredstva za izradu ovog dokumenta obezbedio je Program za jačanje ekonomske sigurnosti i reagovanje u vanrednim situacijama Američke agencije za međunarodni razvoj na čemu im se posebno zahvaljujem.

Srđan Šušulić
Predsednik opštine Vlasotince

UVOD

Sektor malih i srednjih preduzeća i preduzetništva (MSPP) u Srbiji upošljava procentualno najviše radne snage, te samim tim može i treba da predstavlja snažan oslonac lokalnog ekonomskog razvoja. Razvoj sektora MSPP je naročito važan za manje sredine jer ekonomski boljitak ovih lokalnih sredina često zavisi od uspešnog poslovanja samo nekoliko većih privrednih sistema.

Upravo ova zavisnost od velikih privrednih sistema i drugih velikih poslodavaca daje posebnu težinu sveprisutnoj potrebi za ozbiljniji razvoj sektora MSPP, i to naročito onim sredinama koje su opterećene konstantnom migracijom mladih u korist velikih gradskih centara Srbije.

Zbog gore navedenog i brojnih drugih razloga pristupilo se izradi Akcionog plana za razvoj omladinskog preduzetništva u opštini Vlasotince, i to zahvaljujući podršci Opštine Vlasotince i Agencije Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID) preko Programa za planiranje i reagovanje u vanrednim situacijama i jačanje ekonomske sigurnosti.

Konsultantsku podršku koja je pružena Kancelariji za mlade opštine Vlasotince tokom izrade ovog Akcionog plana obezbedio je stručni tim Udruženja „Narodni parlament“ iz Leskovca.

Akcioni plan za razvoj omladinskog preduzetništva u opštini Vlasotince izrađen je za vremenski period od 2011. do 2013. godine i njegova ciljna grupa su svi mladi ljudi od 15 do 30 godina starosti sa prebivalištem na teritoriji opštine Vlasotince.

Ovaj Akcioni plan (AP) predstavlja skup projekata i programa čija realizacija treba da pomogne razvoju preduzetništva i preduzetničkog duha kod mladih ljudi, te dovede do stanja u kojem će mladim ljudima iz Vlasotinca samozapošljavanje, odnosno preduzetništvo, biti potpuno validna i bliska alternativa zapošljavanju. U skladu sa ovim, u ovom Akcionom planu precizno su definisane uloge relevantnih subjekata i precizni mehanizmi za ostvarivanje opštih i specifičnih ciljeva definisanih ovim Akcionim planom.

Usklađenost sa nacionalnim i lokalnim strateškim dokumentima

Akcioni plan za razvoj omladinskog preduzetništva u opštini Vlasotince pripremljen je na način koji garantuje njegovu usklađenost sa relevantnim nacionalnim i lokalnim strateškim dokumentima. Naročito onim koji se tiču omladinske politike i razvoja preduzetništva.

Nacionalni nivo:

- Nacionalna Strategija za mlade Republike Srbije
- Akcioni plan za implementaciju Nacionalne Strategije za mlade Republike Srbije

Lokalni nivo:

- Strateški plan razvoja opštine Vlasotince
- Akcioni plan zapošljavanja za 2011. godinu
- Lokalni akcioni plan za mlade

Metodologija

Konsultativni proces izrade Akcionog plana za razvoj omladinskog preduzetništva u opštini Vlasotince započeo je formiranjem radne grupe za izradu AP-a.

Članove radne grupe izabrala je sama lokalna samouprava donevši Odluku o ovome na sednici Veća opštine. Članovi radne grupe, svi iz opštine Vlasotince: Nataša Jovanović, Marinko Đorđević, Miloš Radosavljević, Ivana Kitanović i Miodrag Stojanović.

Sam konsultativni proces sastojao se iz sledećih koraka:

- Panel diskusije sa članovima radnog tela za izradu AP-a;
- Istraživanje sprovedeno među mladim preduzetnicima iz Vlasotinca o problemima i potrebama u vezi sa razvojem omladinskog preduzetništva;
- Istraživanje sprovedeno među maturantima srednjih škola u Vlasotincu o njihovim potrebama i stavovima u vezi sa samozapošljavanjem i planovima za budućnost;
- Javna rasprava o nacrtu Akcionog plana za razvoj omladinskog preduzetništva u opštini Vlasotince.

Definicije

Omladinsko preduzetništvo

Definiciju omladinskog preduzetništva nije lako dati jer sama reč „preduzetništvo“ ima više značenja. Sama reč potiče od francuske reči „entreprendre“, što znači „preduzeti“, i ovo bi u bukvalnom tumačenju značilo da je „preduzetnik“ bilo koja osoba koja preduzima određene radnje ili poteze sa svrhom sopstvene ekonomske dobiti. Međutim, u poslovnom kontekstu reč „preduzetnik“ danas se gotovo isključivo koristi za osobe koje su samoupošljene, odnosno vode i poseduju sopstveni biznis.

Tako se i u kontekstu izrade ovog Akcionog plana, omladinskim preduzetništvom smatra svaka radnja koju mlada osoba preduzme sa ciljem generisanja prihoda preko sopstvenog privatnog biznisa. Ovo je suprotnost „radu za drugog“ i zato se i zove samoupošljenost ili samozapošljavanje.

Takođe, u kontekstu ovog Akcionog plana, osoba koja se bavi omladinskim preduzetništvom jeste mlada osoba koja se bavi preduzetništvom, odnosno vodi sopstveni biznis. Ovde primenjena definicija „mladi preduzetnik“ odnosi se znači na mlade osobe koje su vlasnici preduzetničke radnje odnosno preduzeća, kao i na one koji su samoupošljeni preko bavljenja poljoprivredom, stočarstvom...

Definicija „mladi preduzetnik“ se i u kontekstu rodne ravnopravnosti odnosi i na „mlade preduzetnice“, odnosno osobe ženskog pola koje se bave preduzetništvom.

Mladi u Srbiji

Prema Nacionalnoj strategiji za mlade, mladi su osobe uzrasta od petnaest do trideset godina starosti. U Republici Srbiji ima oko milion i po mladih, što u odnosu na ukupan broj stanovnika čini dvadeset procenata. Po zadnjem popisu stanovništva iz 2002. godine.

Skraćenice

MSPP – Mala i srednja preduzeća i preduzetništvo

AP – Akcioni plan (za razvoj omladinskog preduzetništva)

USAID - Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj

KzM – Kancelarija za mlade

Kancelarija za LER – Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj

NSZ – Nacionalna služba za zapošljavanje

RPK – Regionalna privredna komora

BDV – Bruto dodata vrednost

IKT – Informaciono-komunikacione tehnologije

ANALIZA TRENUTNOG STANJA

Sektor MSPP na nacionalnom nivou

Ubrzani rast broja malih i srednjih preduzeća i izgradnja sistema podsticanja njihovog razvoja, spadaju u značajna dostignuća tranzicije ekonomije Srbije u periodu 2000-2009. godina. Sektor malih i srednjih preduzeća i preduzetnika (MSPP) je postao najefikasniji segment privrede Srbije, nosilac rasta i zapošljavanja, a u 2009. godini obezbedio je 66,7% zaposlenosti, 67,8% prometa i 57,4% bruto dodate vrednosti nefinansijskog sektora privrede Srbije.

Posle 2000. godine, načinjen je bitan napredak u stvaranju institucionalnog i zakonskog okvira poslovanja, tako da je Srbija uspela da nadoknadi zaostajanje u razvoju MSPP u odnosu na druge zemlje u tranziciji. Broj preduzeća i radnji se kontinuirano uvećavao, uz istovremeno povećavanje broja zaposlenih, pa je broj radnih mesta otvorenih u sektoru MSPP od 2005. godine veći od broja radnih mesta izgubljenih restrukturiranjem velikih preduzeća, što je davalo značajan doprinos smanjivanju socijalnih tenzija. Međutim, dinamika zapošljavanja u MSPP nije dovoljna da bi apsorbovala raspoloživu radnu snagu.

Komparativna analiza razvijenosti sektora MSP u Srbiji i u zemljama EU, pokazuje da je prema učešću u broju preduzeća i zaposlenosti, kao i prema ostvarenom prometu i BDV, sektor MSPP Srbije na nivou proseka EU. Međutim, veliko je zaostajanje sektora MSPP Srbije u odnosu na prosek EU ako se posmatraju promet po zaposlenom, BDV po zaposlenom i profit po zaposlenom. Usporedna analiza investicija po zaposlenom i investicija po preduzeću, u zemljama okruženja i EU-27, ukazuje na značajno niži nivo ovih pokazatelja u Srbiji, kako za sektor MSPP tako i za ukupnu privredu. Investicije po zaposlenom u sektoru MSPP iznose 3.000 EUR (prosek EU je 7.700 EUR), a investicije po preduzeću 9.200 EUR (u EU je 33.400 EUR).

Svetska ekonomska kriza je produbila probleme sa kojima se suočava srpska ekonomija, a na razvoj MSPP je delovala ograničavajuće. Vlada i Narodna banka Srbije su preduzele niz mera koje su samo delom uspele da ublaže negativne posledice krize. Model rasta ekonomije Srbije, pre krize se suočio sa ozbiljnim ograničenjima, pošto je bio neodrživ na srednji rok.

Efekti recesije (smanjenje spoljne i unutrašnje tražnje, investicija, porast rizika i troškova ulaganja, kao i strah od neuspeha), negativno su uticali na poslovanje privrednih subjekata i na preduzetničku klimu. Rezultati GEM istraživanja preduzetničke aktivnosti u 2009. godini ukazuju na smanjen broj početnika, kao i novih preduzetnika. Narušena je zdrava preduzetnička dinamika iz prethodnih godina (usporeno je osnivanje, rast i razvoj, a ubrzano je gašenje privrednih subjekata), čime su znatno ograničene mogućnosti za otvaranje novih radnih mesta i rast produktivnosti.

U 2009. godini u sektoru MSPP poslovalo je 314.827 privrednih subjekata, sa 872.540 zaposlenih, i ostvareno je 4.380 mlrd. dinara prometa, kao i 819,2 mlrd. dinara BDV. U strukturi MSPP, najbrojniji su mikro privredni subjekti – preduzetnici i mikro preduzeća (302.484) – dok mala i srednja preduzeća (12.343) dominiraju po svim posmatranim indikatorima (52,7% zaposlenosti, 57,6% prometa, 60,2% BDV, 76,0% izvoza i 74,2% uvoza). Broj MSPP je povećan za 11.378, što je rezultat povećanja broja preduzetnika i mikro preduzeća (za 11.420 i 703, respektivno) koji zbog slabe ekonomske snage nisu bitnije uticali na povećanje nivoa razvijenosti celokupnog sektora. Istovremeno, smanjio se broj malih (za 542) i srednjih preduzeća (za 205).

Posledice krize odrazile su se na pad zaposlenosti, prometa, BDV i profita. U 2009. godini u

sektoru MSPP zaposleno je 67.619 radnika manje nego u 2008. godini (-7,2%). Promet MSPP je realno manji za 14,7%, BDV za 11,2%, a profit za 15,5%.

Zadržana je nepovoljna tendencija koncentracije broja MSPP u dva sektora (Trgovina na veliko i malo 34,4% i Prerađivačka industrija 17,2%) i to pretežno u dva regiona (Gradu Beogradu 29,5% i Južno-bačkom okrugu 10,0%).

Recesija je uticala na smanjivanje sklonosti preduzeća ka investiranju, kao i na smanjeno učešće opreme i građevinskih radova u tehničkoj strukturi investicija. Prema udelu investicija u BDV, sektor MSPP je ispod proseka privrede (27% prema 32%), sa značajnim razlikama unutar samog sektora. Krizom su najviše pogođena mikro preduzeća čija izdvajanja u 2008. iznose samo 9% BDV (29% u 2007.), dok su iznad proseka jedino srednja preduzeća (36%). Takođe, mikro preduzeća su u opremu uložila tek 9% ukupnih investicija (62,4% u 2007.). Preduzetnici najviše ulažu u građevinske radove, čije učešće u ukupnim građevinskim radovima nefinansijskog sektora iznosi 19,7%.

Rast osnovnih indikatora troškovne konkurentnosti u periodu 2004-2008. godina prekinut je u kriznoj 2009. godini, a najviše su pogođena mikro i mala preduzeća koja značajno doprinose zapošljavanju, ali su manje produktivna zbog niže kvalifikovane radne snage koja stvara manju dodatnu vrednost. Zarade sektora MSPP čine gotovo 2/3 BDV, tako da preduzećima ne ostaje dovoljno sopstvenih sredstava za unapređenje i modernizaciju procesa rada.

Svetska ekonomska kriza u najvećoj meri pogađa preduzeća uključena u međunarodnu trgovinu, pa se smanjio broj izvoznika i uvoznika u 2009. godini. Smanjenje domaće potrošnje se odrazilo na mnogo brži pad uvoza nego izvoza, tako da je pokrivenost uvoza izvozom povećana na 52,8%, naročito u sektoru MSPP. Iako izvoz visokotehnoloških proizvoda beleži najbrži rast, privreda Srbije još uvek zavisi od izvoza grana niske tehnološke intenzivnosti. U sektoru MSPP situacija je veoma nepovoljna: predmet razmene su uglavnom proizvodi koji ne zahtevaju upotrebu visoke tehnologije i angažovanje intelektualnog rada. Intenzitet strukturnih promena izvoza u 2009. godini bio je najznačajniji u mikro preduzećima, koja su, kao i preduzeća srednje veličine, uspela da povećaju i nominalnu vrednost izvoza (za 3,5% i 4,7%, respektivno).

Primena savremenih IKT, u funkciji konkurentnog poslovanja savremenog preduzeća, pokazuje da su prema opremljenosti i upotrebi računara u poslovanju, MSPP Srbije neznatno iza proseka EU-27 i visoko razvijenih zemalja, ali da u korišćenju Interneta značajno zaostaju za većinom članica EU. Internet se najčešće koristi u cilju obezbeđivanja bankarskih i finansijskih usluga, dok je elektronsko poslovanje (kupovina i prodaja) još uvek nedovoljno zastupljeno.

U odnosu na 2008. godinu, najznačajniji napredak Srbije u 2009. je ostvaren u oblastima: unapređenje poslovanja na domaćem i inostranom tržištu, efikasnija zastupljenost interesa malih preduzeća, modeli uspešnog elektronskog poslovanja i prvoklasna podrška malim preduzećima, unapređenje on-line pristupa i jačanje tehnoloških kapaciteta MSPP.

Međutim, izostale su intenzivnije aktivnosti u oblastima obrazovanja i obuke za preduzetništvo, korišćenja raspoloživih sposobnosti i unapređenja zakonodavnog okvira.

O opštini Vlasotince

Osnovne informacije

Opština Vlasotince se prostire u jugoistočnom delu Srbije, na području srednjeg i donjeg sliva reke Vlasine. Ova oblast ima dve prirodne celine: gornji ili istočni deo koji obuhvata njene brdsko-planinske predele i donji ili zapadni deo koji je smešten na istočnoj strani leskovačko-vlasotinačke kotline, na zapadnim padinama Kruševice i severozapadnim ograncima Ostrozuba.

Teritorija opštine Vlasotince administrativno pripada Jablaničkom okrugu i spada u grupu najnerazvijenijih opština.

Na površini od 308 km², u 48 naselja živi oko 33 000 stanovnika. Teritorija opštine Vlasotince administrativno pripada Jablaničkom okrugu. Graniči se sa četiri opštine: na severu sa opštinom Gadžin Han; na severoistoku sa opštinom Babušnica; na jugoistoku sa opštinom Crna Trava i na jugozapadu i za-padu sa opštinom Leskovac.

Generalno posmatrano opština ima brdsko-planinski karakter (sa razvijenim i razuđenim reljefom), koji čini preko 80% njene teritorije. Najniža tačka je na 230 m nadmorske visine na ušću Vlasine u Južnu Moravu, a najviši vrh raskrsje na 1.433 m. U morfološkom pogledu izdvajaju se dve celine dolinsko-kotlinska (najplodniji deo opštine) i brdsko-planinska. Klima opštine Vlasotince je umereno – kontinentalna sa župskom varijantom u ravničarskom – brežuljkastom delu do 500m nadmorske visine.

Opština Vlasotince raspolaže raznovrsnim prirodnim resursima, koji predstavljaju dobru osnovu za povećanje ekonomske snage i uspešniji razvoj opštine. Među značajne resurse ubrajaju se: poljoprivredno zemljište, šume i vodni resursi, koji zajedno pružaju pogodne uslove za ekonomski razvoj turizma. Poljoprivredno zemljište predstavlja najobimniji i naznačajniji resurs. Prostire se na površini od 16.853 ha. i obuhvata 54,7% teritorije opštine. U strukturi poljoprivrednog zemljišta dominiraju površine pod oranicama i baštama 43,0%. Kod setvene strukture dominantno mesto zauzimaju žita 64,7%, stočno krmno bilje 19,3% i povrće 14,7%. Kvalitet i raznovrsnost zemljišta, povoljni klimatski uslovi, izuzetno čista i nezagađena prirodna sredina, kao i tradicija stanovništva da se bavi poljoprivrednom proizvodnjom, omogućuju raznovrsnu proizvodnju u obimu, koji bi mogao biti oslonac budućeg razvoja. Razvojni značaj ovog resursa u narednom periodu zavisiće od

intenziviranja povrtarstva, voćarstva i vinogradarstva, kao i od revitalizacije stočarstva i izgradnje preradivačkih kapaciteta.

Šume predstavljaju obiman prirodni resurs i značajan potencijal. Ukupna površina šuma i šumskih zasada na teritoriji opštine Vlasotince iznosi 12.873 ha. Razvojni značaj ovog resursa zavisice prvenstveno od zaštite i pošumljavanja šumskih površina, povećanja stepena otvorenosti velikih šumskih površina, primene stručno-tehničkih radova i šumama koje se nalaze u privatnom vlasništvu, kao i od uredjenja lovišta i razvoja lovstva.

Vodni potencijal, reka Vlasina, predstavlja veoma važan potencijal opštine. Vlasina protiče kroz teritoriju opštine Vlasotince svojim srednjim i donjim tokom. Na teritoriji opštine Vlasotince, najvažnije pritoke Vlasine su: Ljuberađa, Tegošnica i Pusta Reka. Značaj vodnih resursa u narednom periodu zavisice od njihove zaštite, očuvanja i uredjenja.

Stanje na tržištu rada

Opšte karakteristike tržišta rada u periodu 2007-2009. godine su: neusaglašenost ponude i tražnje radne snage, veliko učešće dugoročno nezaposlenih, veliki priliv viška zaposlenih iz preduzeća koja se restrukturiraju i privatizuju, nepovoljna starosna i kvalifikaciona struktura nezaposlenih, visoka stopa nezaposlenosti žena, velike razlike između regionalnih tržišta rada i niska mobilnost radne snage, veliki broj nezaposlenih koji pripadaju teže zapošljivim kategorijama, kao i veliki broj angažovanih u sivoj ekonomiji.

U opštini Vlasotince je ukupno 5.804 zaposlenih, od čega je u privatnom sektoru zapošljeno oko 2.100 lica. Na posao trenutno čeka 5.692 lica od čega sa visokom spremom 109, od toga su 63 žene. Stopa nezaposlenosti je 16,5%.

Starosna i polna struktura nezaposlenih lica u mesecu junu 2010. godine pokazuje da najveće učešće u strukturi nezaposlenih, prema godinama starosti, imaju nezaposlena lica od 40 do 44 godine (13,68 %), a zatim lica od 30 do 34 godine (13,42%).

UKUPNO		Ukupno	5.804
		Žene	2.784
Godine starosti	15-19 godina	Ukupno	138
		Žene	52
	20-24 godina	Ukupno	640
		Žene	323
	25-29 godina	Ukupno	714
		Žene	396
	30-34 godina	Ukupno	779
		Žene	388
	35-39 godina	Ukupno	761
		Žene	382
	40-44 godina	Ukupno	794
		Žene	411
	45-49 godina	Ukupno	740

		Žene	383
	50-54 godina	Ukupno	593
		Žene	272
	55-59 godina	Ukupno	460
		Žene	158
	60-64 godina	Ukupno	183
		Žene	19
	65-69 godina	Ukupno	2
		Žene	0

Nezaposleni mladi i stručni ljudi predstavljaju jedan od najvećih problema opštine Vlasotince. Usluge službe za zapošljavanje i izbor ciljeva moraju biti prilagođeni potrebama nezapošljenog lica i realnim mogućnostima na tržištu rada.

Svi problemi vezani za nezaposlenost mladih mogu se grupisati na sledeće specifične oblasti: nedovoljno podsticajnih mera za zapošljavanje mladih; nedovoljno informisanje o mogućnostima zapošljavanja, usavršavanja, potrebama tržišta; nedovoljna podrška razvoju preduzetništva mladih; neizgrađen sistem podsticanja preduzetničkog duha i nedovoljno informisanje o mogućnostima razvoja preduzetništva mladih; nedovoljno razvijena međuinstitucionalna saradnja; nedovoljna saradnja obrazovnih institucija, privrednih subjekata i Nacionalne službe za zapošljavanje; nedostatak praktičnog radnog iskustva; nepostojanje organizovane ponude za učešće u programima volontiranja i/ili stažiranja kroz koje bi mladi mogli da steknu radno iskustvo; mladi sa resursima da se bave poljoprivredom nedovoljno su podržani od lokalnih i regionalnih stručnih službi, koje treba da im olakšaju pristup znanjima, informacijama i kontaktima potrebnim za uspeh na tržištu; nedovoljna osnaženost za profesionalno ostvarivanje (nizak nivo znanja i motivisanosti).

Posebno se ističe nedovoljna ponuda neformalnog obrazovanja kojim bi nezaposleni mladi stekli dodatne veštine (informatičke, stranih jezika...), neophodne za dobijanje posla.

Dugoročna nezaposlenost i dalje predstavlja veliki problem. Smanjenje broja nezaposlenih lica nije značajnije uticalo na prosečnu dužinu traženja posla, tako da je ona i dalje veoma izražena.

UKUPNO		Ukupno	5.804
		Žene	2.784
Trajanje nezaposlenosti	do 3 meseca	Ukupno	398
		Žene	163
	3 do 6 meseci	Ukupno	539
		Žene	242
	6 do 9 meseci	Ukupno	370
		Žene	148
	9 do 12 meseci	Ukupno	353

		Žene	165
1 do 2 godine		Ukupno	1.280
		Žene	578
2 do 3 godine		Ukupno	470
		Žene	236
3 do 5 godina		Ukupno	691
		Žene	322
5 do 8 godina		Ukupno	651
		Žene	329
8 do 10 godina		Ukupno	284
		Žene	141
preko 10 godina		Ukupno	768
		Žene	460

Najveći broj nezaposlenih lica je bez kvalifikacija, a zatim sa III i IV stepenom stručne spreme.

UKUPNO		Ukupno	5804
		Žene	2784
Stepen stručne spreme	I	Ukupno	2013
		Žene	1001
	II	Ukupno	76
		Žene	43
	III	Ukupno	1944
		Žene	816
	IV	Ukupno	1460
		Žene	741
	V	Ukupno	9
		Žene	4
	VI-1	Ukupno	175
		Žene	106
	VI-2	Ukupno	12
		Žene	10
	VII-1	Ukupno	115
		Žene	63
	VII-2	Ukupno	/

		Žene	/
	VIII	Ukupno	/
		Žene	/

Rad u sivoj ekonomiji povezuje se sa niskim zaradama, siromaštvom i ugroženošću. Od ukupnog broja zaposlenih koji su ispod granice siromaštva, preko 70 % je radilo u sivoj ekonomiji. Kod poslodavaca koji posluju u sivoj ekonomiji najviše se zapošljavaju na radnim mestima pomoćne i nekvalifikovane radne snage.

Stopa rada na crno kod mladih kreće se oko 55%, uglavnom zbog nedostatka posla u formalnoj ekonomiji. Rad na crno koji je rasprostranjen među mladima opada sa starosnom dobi i sticanjem radnog iskustva.

Tržište rada, kao deo celokupnog ekonomskog sistema odražava ove strukturne i dinamične promene koje se dešavaju u društvu, ali istovremeno utiče na njih. Rast zapošljavanja i održivo povećanje zaposlenosti, prvenstveno u privatnom sektoru, je strateški cilj u narednom periodu. Kategorije teže zapošljivih lica – dugoročno nezaposleni, NK, višak zaposlenih, Romi, stari preko 45 godina će imati prioritet u uključivanju u zapošljavanje u predstojećem periodu.

Kod opremanja radnih mesta sa područja Vlasotinca podneto je u 2010. godini 35 zahteva za zapošljavanje za 59 lica. Pozitivno je odlučeno za 25 zahteva čime su stvoreni uslovi za zapošljavanje 35 lica.

Kod programa samozapošljavanja podneto je 20 zahteva, dok je za 5 doneta pozitivna odluka. Razlozi neodlučivanja po podnetim zahtevima su ograničene kvote vezane za te programe.

Privredni potencijali

Opština Vlasotinca raspolaže raznoraznim prirodnim resursima. Među značajnije resurse ubrajaju se poljoprivredno zemljište, mineralne sirovine, šume i vodni resursi, koji zajedno pružaju pogodne uslove za razvoj poljoprivredne proizvodnje, agroindustrije, turizma i građevinarstva.

Poljoprivreda, pre svega proizvodnja ranog povrća, tradicionalno vinogradarstvo, voćarstvo i stočarstvo sa pratećom agroindustrijom (mlekara, klanice i pekare u privatnom vlasništvu) predstavlja aktuelnu ekonomsku snagu opštine. Po podacima opštinske službe za poljoprivredu, broj registrovanih poljoprivrednih domaćinstava iznosi više od 2000. U ravničarskom delu opštine od najvećeg značaja je povrtarstvo, pre svega proizvodnja ranog povrća, dok su u pobrđu i brdsko planinskom predelu, zastupljeni vinogradi, voćnjaci i livade.

Po zadnjim raspoloživim podacima iz 2005. godine zabeleženo je nešto više od 4800 grla goveda, od čega je oko 2.800 priplodnih grla. Po podacima iz 1990. na prostoru opštine Vlasotinca bilo je oko 15.000 goveda, što ukazuje na drastičan pad broja grla i tendenciju daljeg pada. Rasni sastav goveda je uglavnom domaće šareno goveče i buša u planinskim predelima. Sitne stoke (ovce i koze) u 2005. bilo je oko 2900. Pokazatelji iz ranijeg perioda takođe pokazuju drastičan pad broja sitne stoke.

U strukturi privrede Vlasotinca najvećim delom učestvuje industrija (tekstilna, drvna, metalna, industrija građevinskog materijala, grafička i industrija alkoholnih i bezalkoholnih pića) građevinarstvo, zanatstvo, trgovina i ugostiteljstvo.

Na teritoriji opštine Vlasotince postoje registrovana privatna preduzeća koja uspešno posluju i daju svoj doprinos u formiranju dohotka privrede opštine i zapošljavanju radne snage: "Cementni proizvodi - materijali za unutrašnje i spoljne oblaganje zidova"; Mlekara "Gložane"; Mlekara "Rosulja"; Mlin "Rastavnica"; Mesara "Valčić"; Manufaktura „Europea“; Elrad Srbija. Pored ovih preduzeća na teritoriji opštine registrovano je više od 600 samostalnih zanatskih i ugostiteljskih radnji kao i radnji za pružanje usluga.

Industrijska zona Vlasotince je definisana Generalnim planom. Urbanistička dokumentacija je pripremljena i opština aktivno radi na prikupljanju podataka o imovinsko-svojinskom statusu zemljišta. Lokacija je već delimično izgrađena, nekoliko lokalnih i međunarodnih kompanija imaju poslovne pogone na lokacija u industrijskoj zoni. Lokacija je blizu glavnog infrastrukturnog koridora, postojeće uspešne industrije mogu biti dobra promocija za nove investitore. Lokacija omogućava dnevnu migraciju iz Leskovca, regionalnog centra Jablaničkog okruga i Niša, najvećeg grada južne Srbije, što omogućava zapošljavanje visoko osposobljenih ili specijalizovanih radnika. Opština Vlasotince treba da prikupi zemljišta u planiranoj zoni i izgradi infrastrukturu kako bi novim investitorima bila omogućena izgradnja novih objekata.

Kad je turizam u pitanju, iako je on uvek apostrofirao kao jedan od razvojnih opredeljenja, u opštini Vlasotince nema turističke organizacije, postojeći smeštajni kapaciteti su u lošem stanju, pa nema ni kompletnih sadržaja koji bi upotpunili turističku ponudu tokom cele godine. U tom smislu, neophodna je živa marketinška aktivnost, promocija prirodnih turističkih i antropogenih motiva i kulturnih manifestacija ovog kraja. Sve te aktivnosti, uslovljene su obnavljanjem svih vidova infrastrukture kao osnove razvoja turizma u opštini, kao i osnivanjem Turističke organizacije opštine Vlasotince.

SWOT analiza problematike razvoja omladinskog preduzetništva u opštini Vlasotince

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Adekvatan ljudski kapital sa velikim brojem visoko obrazovanih ljudi • Povoljni prirodni resursi • Povoljna demografska struktura • Povoljan geografski položaj • Dobra infrastruktura i postojanje industrijske zone • Sertifikovano povoljno poslovno okruženje • Usvojen Akcioni plan za mlade • Usvojena Strategija i Akcioni plan za razvoj opštine • Aktivnosti Kancelarije za mlade iz oblasti omladinskog preduzetništva 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna informisanost mladih i nedostatak programa neformalnog obrazovanja • Nemotivisanost mladih za bavljenje preduzetništvom • Nedostatak baze privrednih subjekata i analize potreba za određenim privrednim delatnostima • Nema aktivnih omladinskih organizacija • Neobrađeno poljoprivredno zemljište i usitnjenost poljoprivrednih poseda • Nedovoljna efikasnost institucija u čijoj nadležnosti je i razvoj omladinskog preduzetništva • Nema preduzetničkih udruženja • Nema turističke organizacije • Nedovoljno podsticajnih mera lokalne samouprave koje bi podržale razvoj omladinskog preduzetništva
MOGUĆNOSTI	PRETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Proizvodnja organske hrane • Formiranje Fonda za razvoj preduzetništva • Učešće na konkursu Opštine za podršku razvoju preduzetništva • Programi podsticanja neformalne edukacije mladih • Aktuelne lokalne manifestacije i ostali događaji koji mogu poslužiti za promociju omladinskog preduzetništva • Različiti eksterni programi i fondovi koji potpomažu razvoj omladinskog preduzetništva • Implementacija Nacionalne strategije i Akcionog plana za mlade • Proces sertifikovanja opštine kao povoljnog poslovnog okruženja 	<ul style="list-style-type: none"> • Migracija mladih iz opštine • Produženje ekonomske krize • Nestabilna politička situacija u opštini • Siva ekonomija kao pretnja preduzetništvu • Neusklađenost obrazovnog sistema sa potrebama za obrazovnim profilima • Nesprovođenje reforme nacionalnih i lokalnih propisa • Varijabilnost izdvajanja za lokalne takse • Komplikovane administrativne i druge procedure koje opterećuju preduzetnike • Bankarski sektor i uslovi pod kojima se odobravaju krediti preduzetnicima

Analiza rezultata istraživanja

Tokom procesa izrade Akcionog plana za razvoj omladinskog preduzetništva u opštini Vlasotince sprovedeno je istraživanje koje je obuhvatilo 20 mladih preduzetnika i 40 maturanata, učenika završnih razreda srednjih škola sa teritorije opštine Vlasotince.

Istraživanje je organizovano tokom decembra 2010. godine i bilo je primarno usmereno ka ispitivanju potreba i stavova, kao i analizi problema sa kojima se suočavaju mladi preduzetnici iz opštine Vlasotince, odnosno mladi ljudi koji su u finalnoj fazi srednjeg školskog obrazovanja i koji razmišljaju o daljem školovanju i/ili zapošljavanju, odnosno samozapošljavanju.

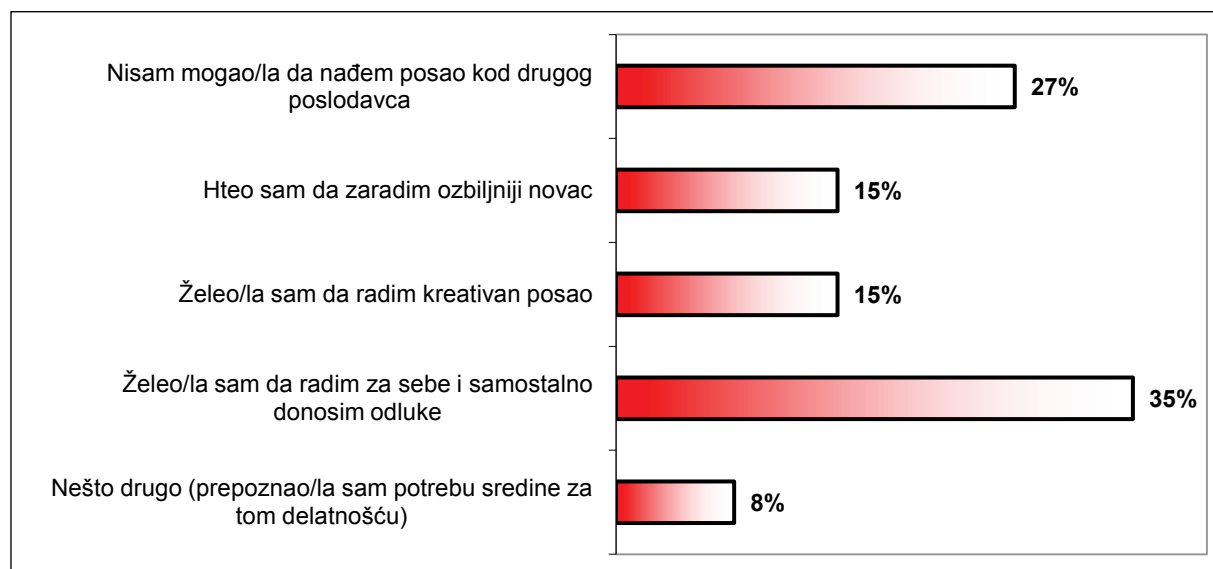
Istraživanje je takođe omogućilo i uključivanje većeg broja mladih ljudi u sam proces izrade AP-a jer su rezultati koji su ovom prilikom dobijeni ozbiljno sagledani kao i svi ostali relevantni podaci, kako tokom sesija radne grupe za izradu AP-a, tako i tokom definisanja programa i projekata u samom AP-u. Takođe, rezultati istraživanja su pomogli učesnicima radne grupe koja je radila na izradi AP-a, da bolje sagledaju problematiku razvoja omladinskog preduzetništva u opštini Vlasotince.

Istraživanje potreba i stavova mladih preduzetnika

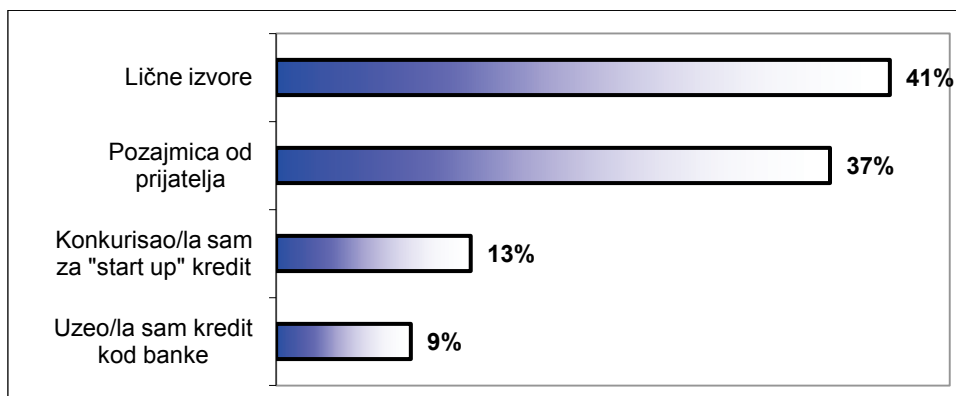
Istraživanje potreba i stavova mladih preduzetnika obavljeno je pomoću 17 pitanja podeljenih u 4 oblasti, ne računajući par uvodnih pitanja. 4 oblasti oko kojih su koncipirana navedena pitanja su bile: informisanje, edukacija, savetodavna podrška i podsticajne finansijske i nefinansijske mere.

Ispod su prezentovani rezultati ovog istraživanja:

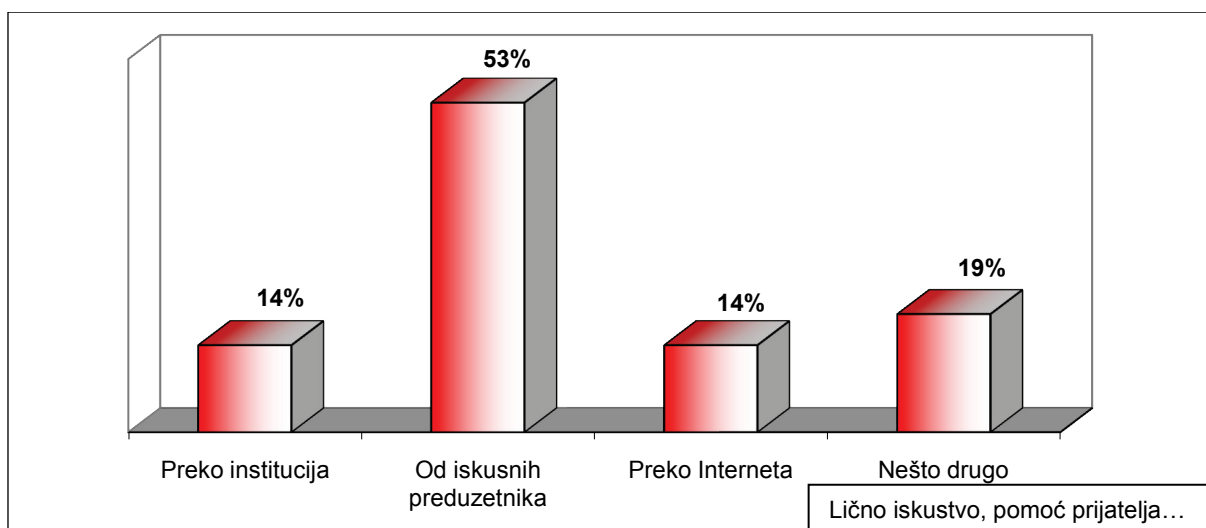
Zašto ste odlučili da pokrenete sopstveni biznis?

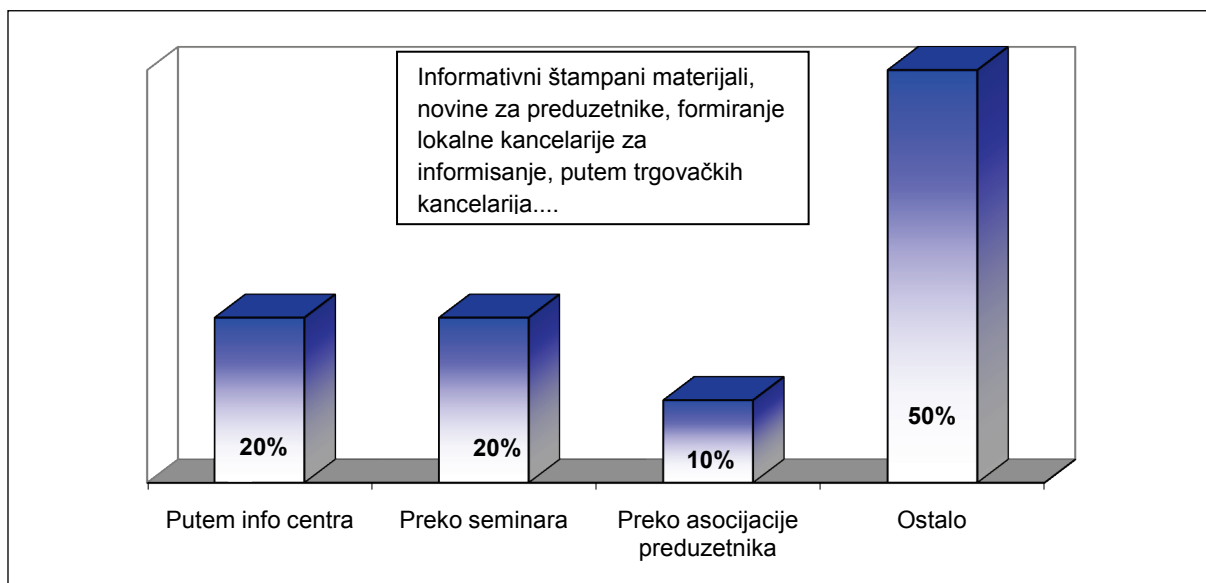
Koje izvore finansiranja ste koristili pri započinjanju biznisa?

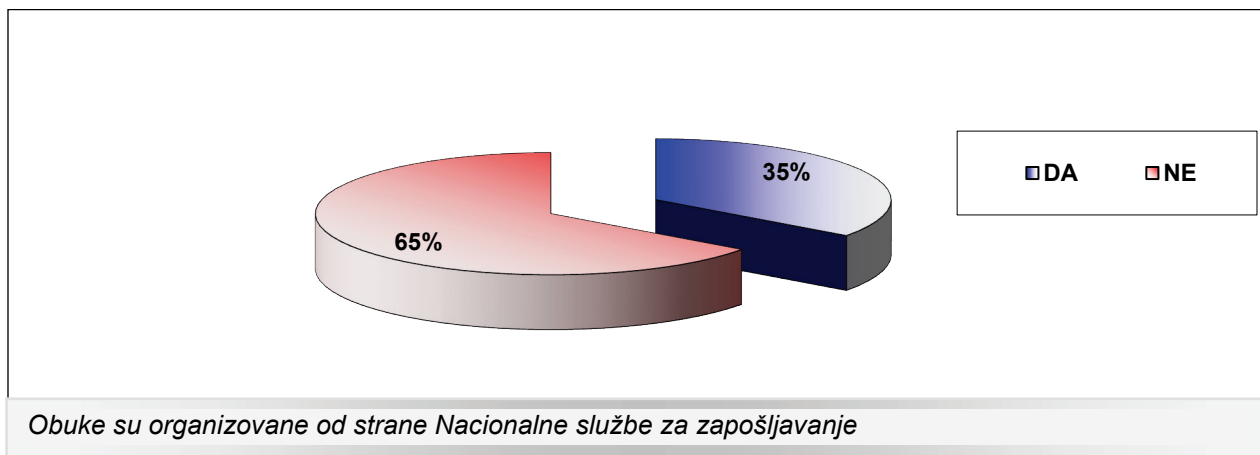
Kako ste se informisali o koracima koje treba preduzeti da bi se započeo biznis?

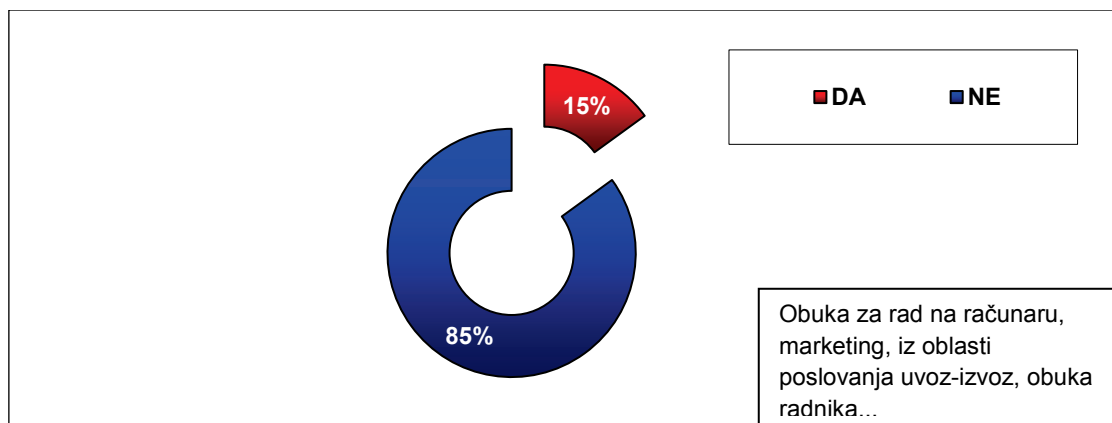
Na koji način bi po Vama trebalo organizovati informisanje preduzetnika o stvarima od značaja za bavljenje preduzetništvom?

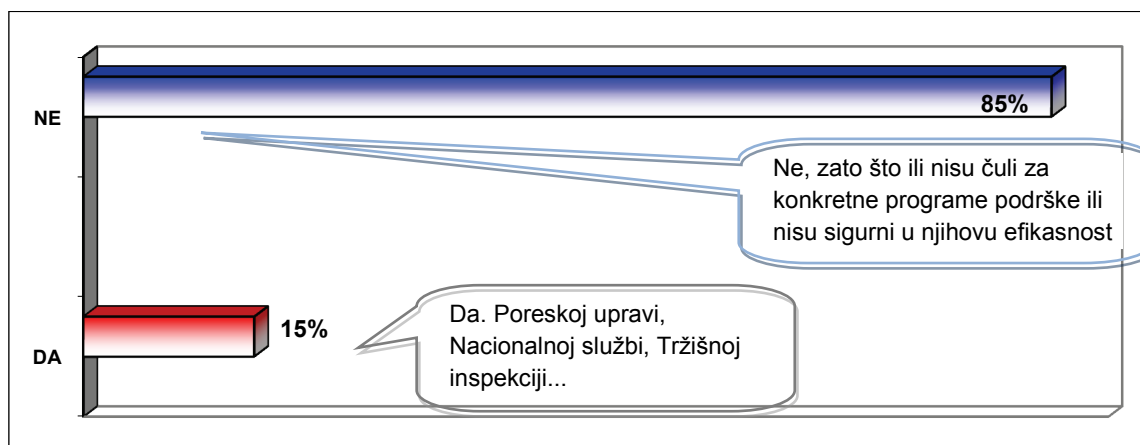
Da li ste prošli neku obuku bitnu za započinjanje i bavljenje preduzetništvom? Ko je bio organizator tih obuka, ako jeste?

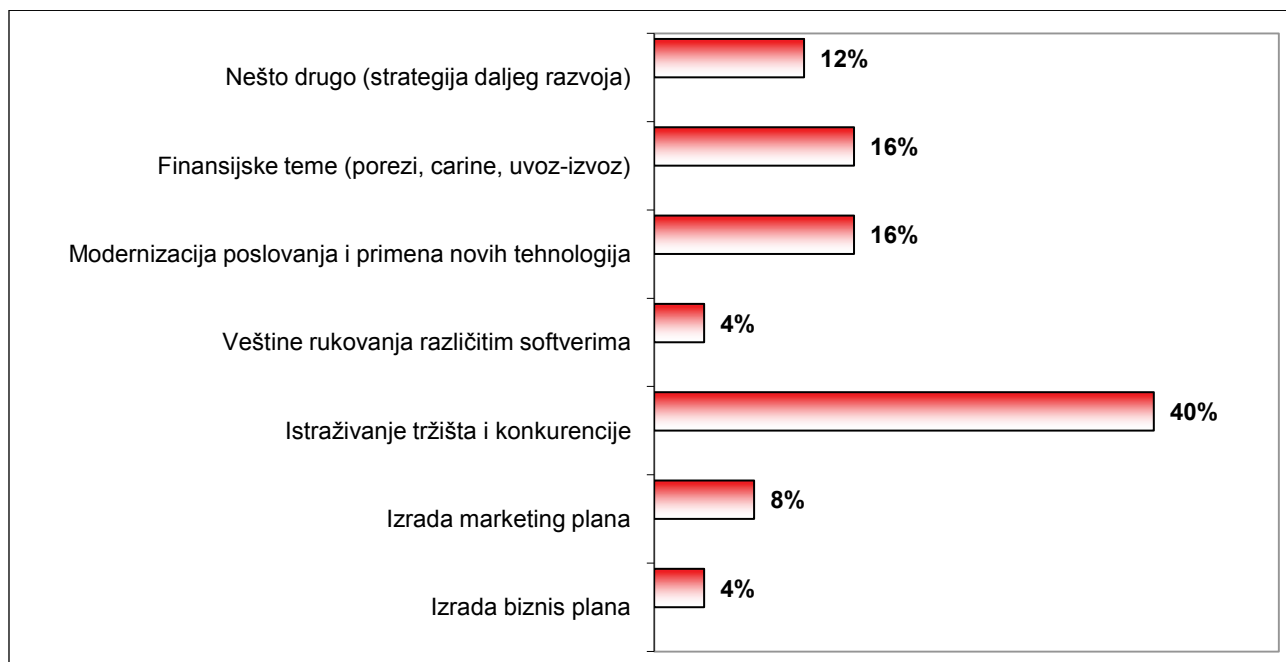
Da li su Vam potrebne određene obuke za uspješnije obavljanje poslovanja? Navedite koje.

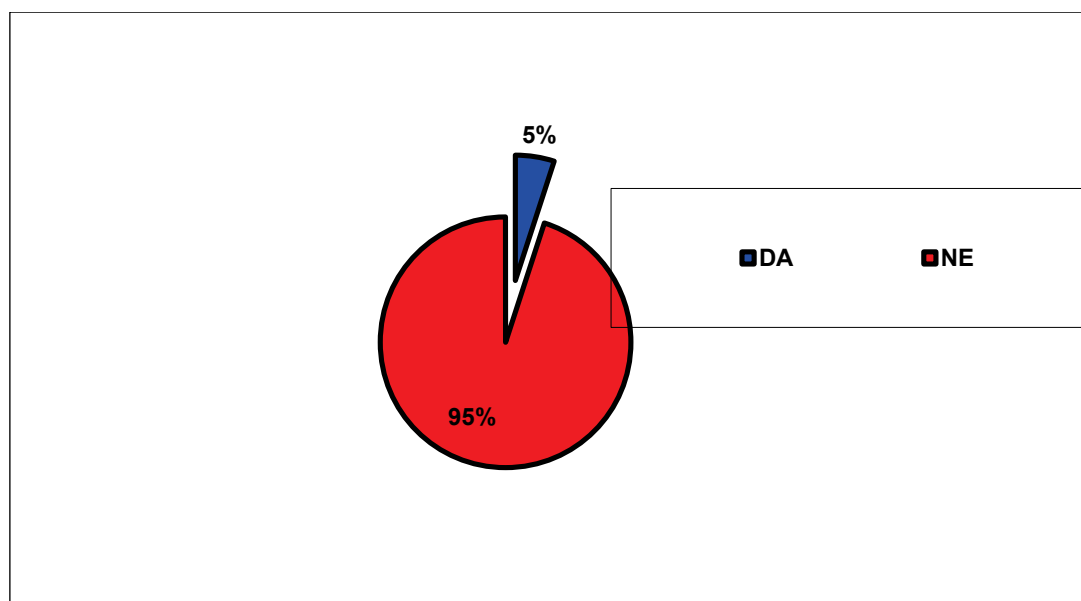
Da li ste se obraćali nekoj od državnih institucija/organizacija za pomoć kada ste se suočavali sa problemima u poslovanju? Kakva su bila vaša iskustva?

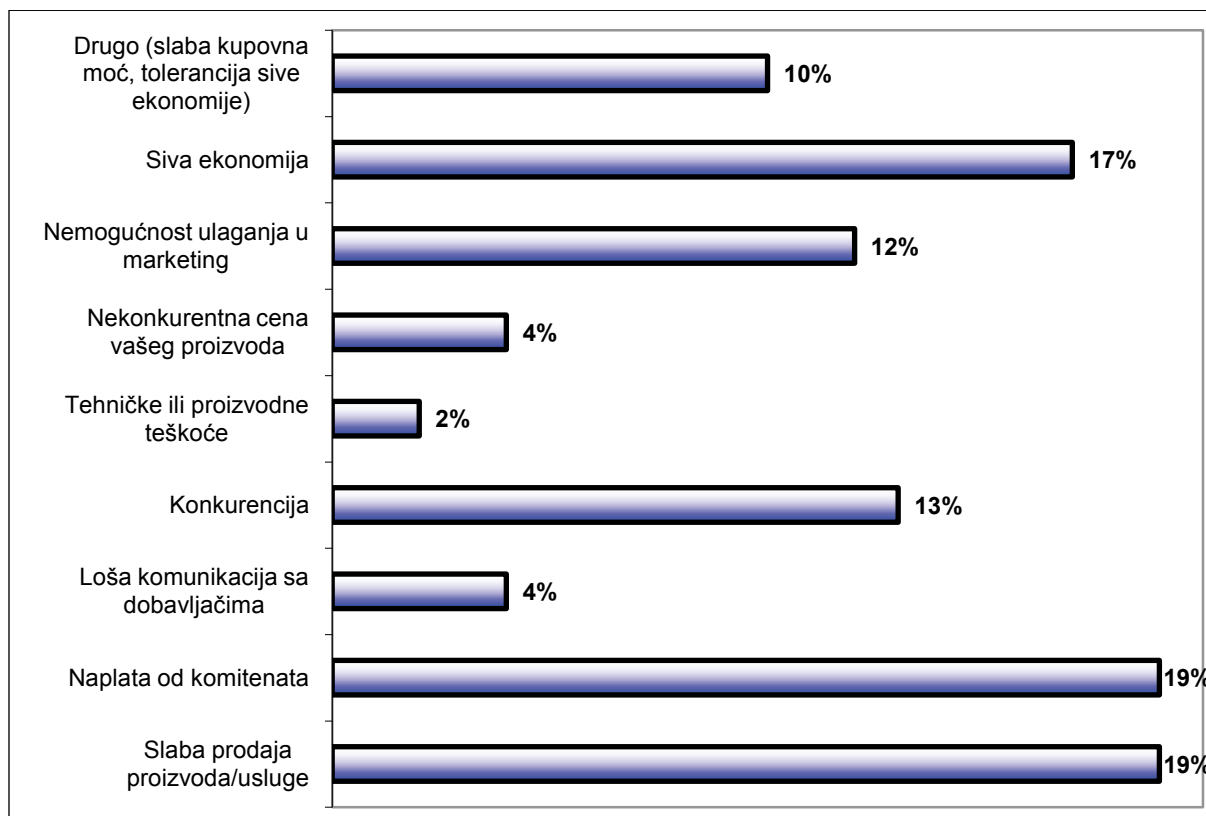
U kojima od sledećih oblasti Vam je potrebna savetodavna pomoć?

Da li znate za postojanje bilo kakvih olakšica za preduzetnike tokom poslovanja (naročito tokom prvih godina rada) kao što su: besplatan poslovni prostor, bespovratna sredstva, manje cene komunalnih usluga, oslobađanje od plaćanja određenih taksi ili bilo koje druge podsticajne mere koje preduzima lokalna samouprava ili neka druga državna institucija?

Sa kojim se sve problemima suočavate baveći se preduzetništvom?

Istraživanje je pokazalo raznolikost motiva mladih preduzetnika za pokretanje sopstvenog biznisa. Iako želja da se radi „sam za sebe“ prevladava kao dominantna motivacija za pokretanje sopstvenog biznisa (35%), značajan procenat mladih preduzetnika pokrenuo je sopstveni biznis jer nisu mogli da nađu zaposlenje (27%) ili zbog toga što su hteli da se bave nečim kreativnim (15%) ili zbog želje za generisanjem većih prihoda (15%) u odnosu na puko zaposlenje. Međutim, i pored raznolikosti odgovora, odnosno motivacija za pokretanje biznisa, može se izvesti zaključak da je većina anketiranih pokrenula sopstveni biznis iz tipično preduzetničkih razloga, odnosno zbog želje za bavljenjem biznisom i generisanjem prihoda.

Istraživanje takođe pokazuje su oni koji su obezbedili početni kapital za započinjanje biznisa od strane banaka (9%) i od države preko „start-up“ kreditne podrške (13%) ipak u značajnoj manjini u odnosu na one koji su početni kapital obezbedili iz sopstvenih izvora (41%), odnosno od pozajmica od prijatelja (37%). Ovo govori o relativno niskom učešću banaka i države u kreditiranju započinjanja biznisa, kao i o prostoru koji postoji za poboljšanje ove podrške.

Rezultati istraživanja koji se tiču informisanja pokazali su da su postojeći preduzetnici i dalje najzastupljeniji informativni resurs za potencijalne preduzetnike i da se čak 53% anketiranih mladih preduzetnika informisalo o koracima koje je neophodno preduzeti za započinjanje biznisa upravo kod „starijih“ i iskusnijih kolega. S' druge strane, 14% anketiranih se informisalo preko državnih institucija, odnosno preko Interneta (14%) i iz drugih izvora (19%).

Takođe, mladi preduzetnici prepoznaju različite pogodne mehanizme koje treba iskoristiti za informisanje kako postojećih, tako i potencijalnih mladih preduzetnika. Tako su informativni štampani materijali najzastupljeniji u odgovorima (50%), ali su i drugi mehanizmi za

informisanje prepoznati kao gotovo ravnopravni i oni ubrajaju informisanje preko programa neformalnog obrazovanja, Interneta, udruženja preduzetnika...

Većina anketiranih, čak 65%, nije prošlo nikakvu obuku koja bi im pomogla da lakše i efikasnije započnu sopstveni biznis. Ovakav rezultat, naravno govori o sveprisutnoj potrebi za investiranjem u edukaciju usmerenu ka onim mladim ljudima koji imaju i najbolje šanse i kapacitete za samozaposlenje.

Ogromna većina anketiranih mladih preduzetnika (85%) je izjavilo da im u trenutku učestvovanja u istraživanju nisu potrebne bilo kakve dodatne obuke ili edukacije koje bi im pomogle u razvoju i unapređenju biznisa. Procenat onih (15%) izjavljuju da im je neophodna edukacija za rad na računaru, zatim iz oblasti marketinga, iz oblasti spoljne trgovine su u manjini. Ovakav rezultat pre svega govori o generalnoj neinformisanosti preduzetnika o benefitima dalje edukacije, a koja direktno prouzrokuje negativan stav preduzetnika prema daljem usavršavanju i učenju.

Takođe, ogromna većina preduzetnika (85%) nije se obraćala za pomoć državnim institucijama i organizacijama kada se suočavala sa poteškoćama u poslovanju. Kao glavne razloge su naveli to što ili nisu čuli da konkretni programi podrške postoje kod državnih institucija i organizacija, ili iz razloga što su imali sumnje u efikasnost istih.

Prostor za savetodavnu pomoć usmerenu ka njima, mladi preduzetnici vide u zaista različitim oblastima od kojih dominiraju ispitivanje tržišta i konkurencije (40%), do finansijskih tema oko poreza, carina (16%) i finansijskog upravljanja u vezi sa carinama, porezima i spoljne trgovine (16%).

95% ispitanih nije prepoznalo postojanje bilo kakvih olakšica za preduzetnike u prvoj godini poslovanja: besplatan prostor, bespovratna sredstva, manje cene komunalnih usluga, oslobađanje određenih taksi ili bilo koje druge pozitivne mere koje preduzima lokalna samouprava ili neka druga državna institucija. Ovo svedoči o niskoj transparentnosti postojećih podsticajnih mera i o potrebi da se pored investicija u takve mere investira i u vidljivost i dostupnost istih.

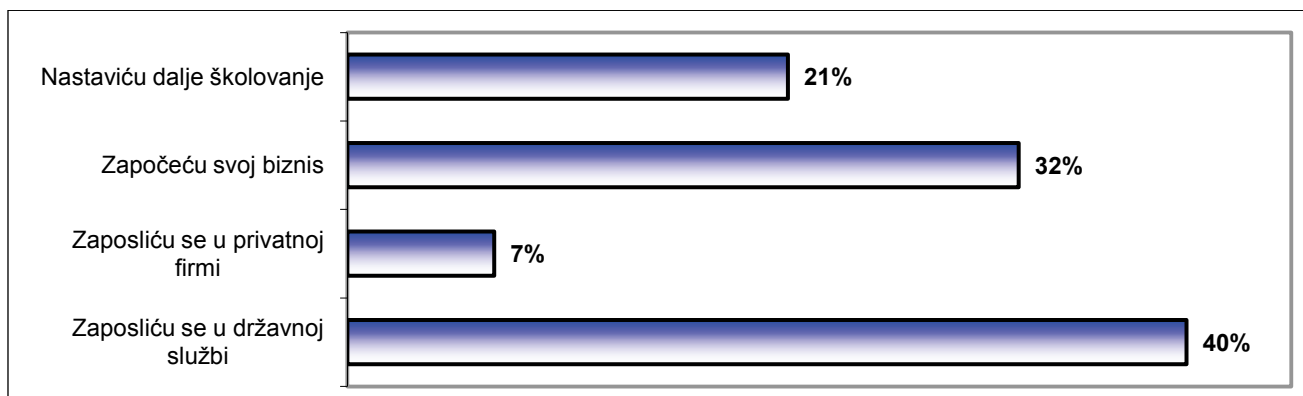
Na kraju, mladi preduzetnici koji su učestvovali u ovom istraživanju prepoznali su zaista različite probleme sa kojima se suočavaju tokom poslovanja. Najviše dominiraju: problemi sa naplatom od komitenata (19%), slaba prodaja proizvoda i usluga (19%), siva ekonomija (17%), konkurencija (13%) i ostali razlozi kao što je nemogućnost ulaganja u marketing (12%).

Istraživanje potreba i stavova maturanata srednjih škola

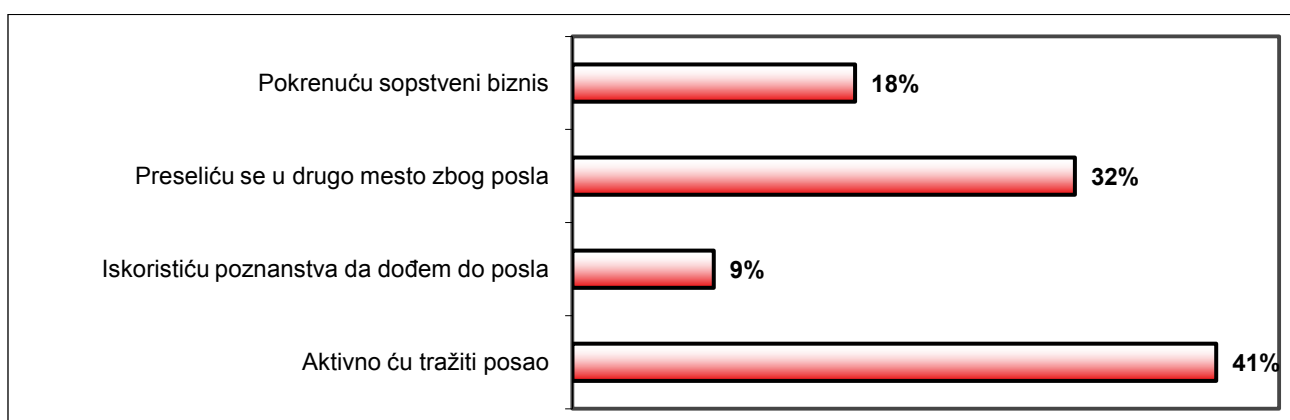
Istraživanje potreba i stavova mladih maturanata srednjih škola obavljeno je pomoću 11 pitanja koncipiranih na način koji je osigurao kvalitetnu povratnu informaciju od maturanata u smislu njihovih potreba i stavova u vezi sa omladinskim preduzetništvom, kao i planova za buduće školovanje, odnosno zapošljavanje ili samozapošljavanje.

Ispod su prezentovani rezultati ovog istraživanja:

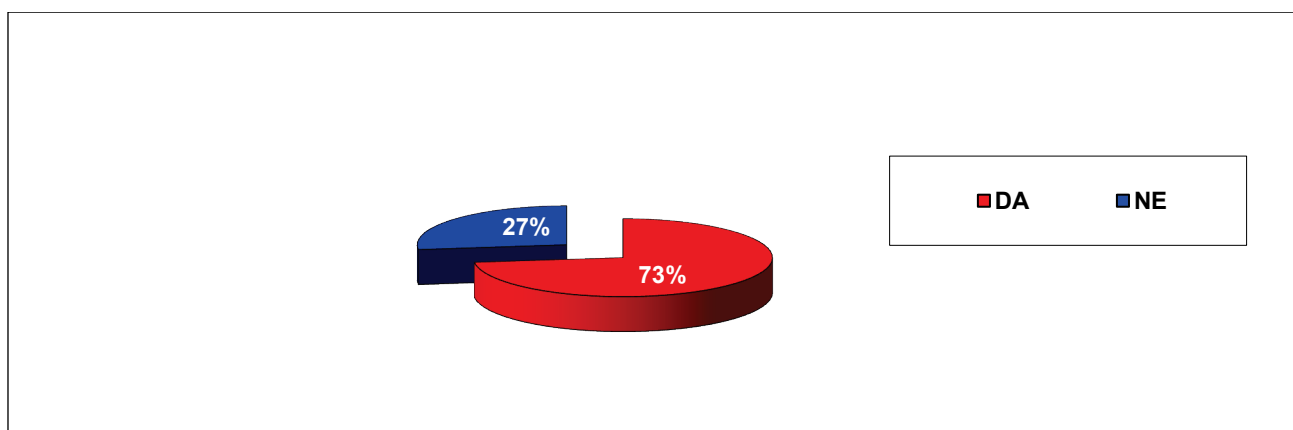
Da možete da birate, šta biste radili kada završite fakultet, odnosno srednju školu?

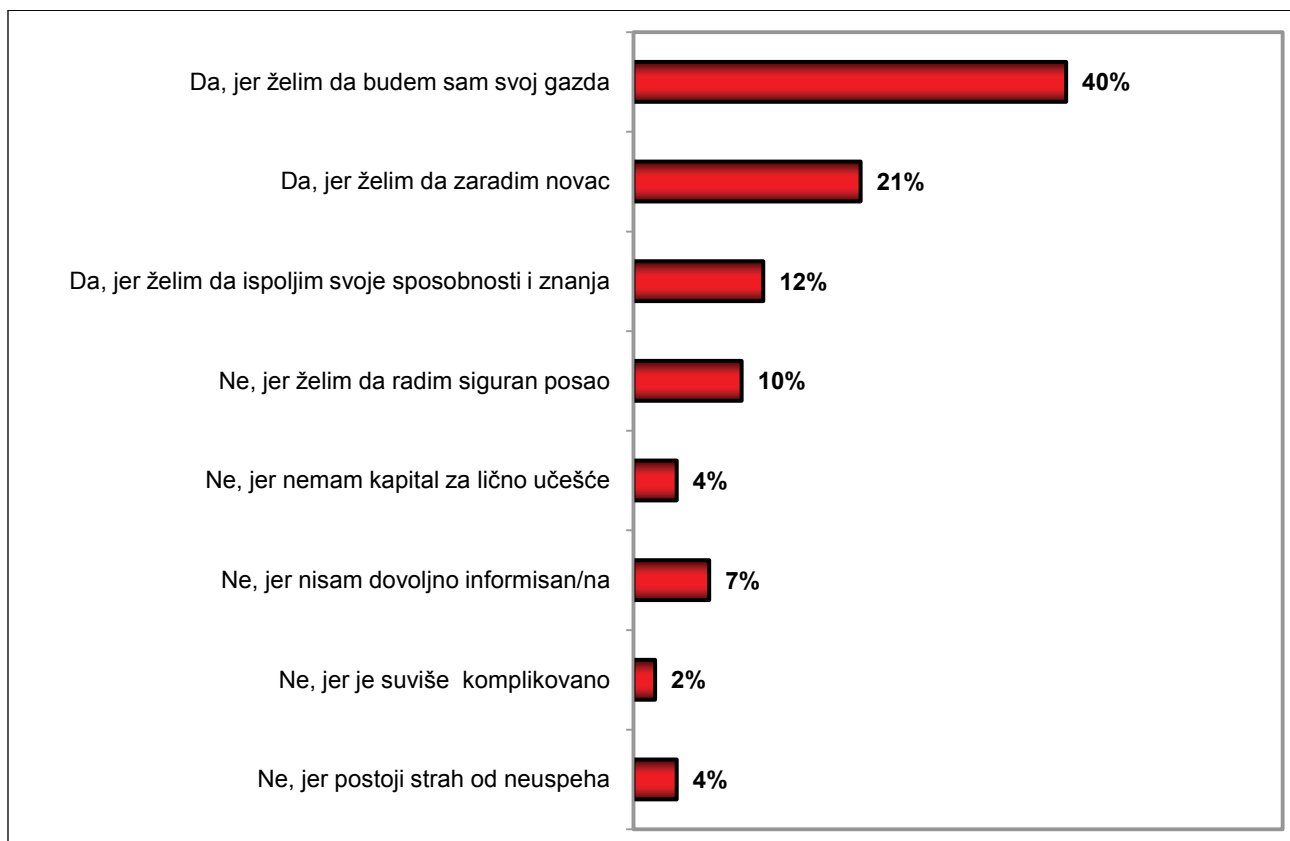
Kako planirate da dođete do posla nakon završene srednje škole/fakulteta?

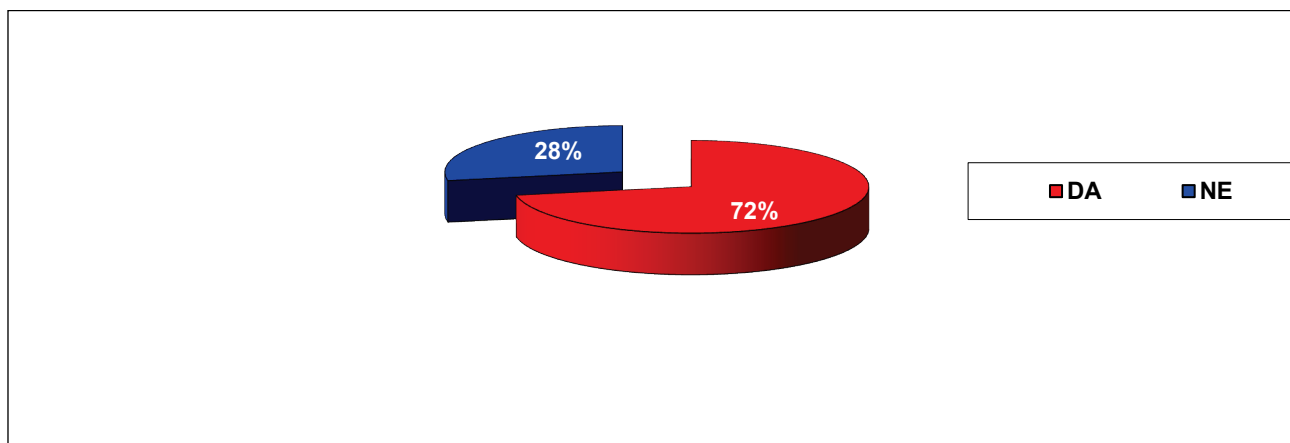
Da li ste razmišljali o tome da pokrenete sopstveni biznis?

Faktori koji utiču na maturante u vezi sa razlozima za pokretanje ili nepokretanje sopstvenog biznisa:

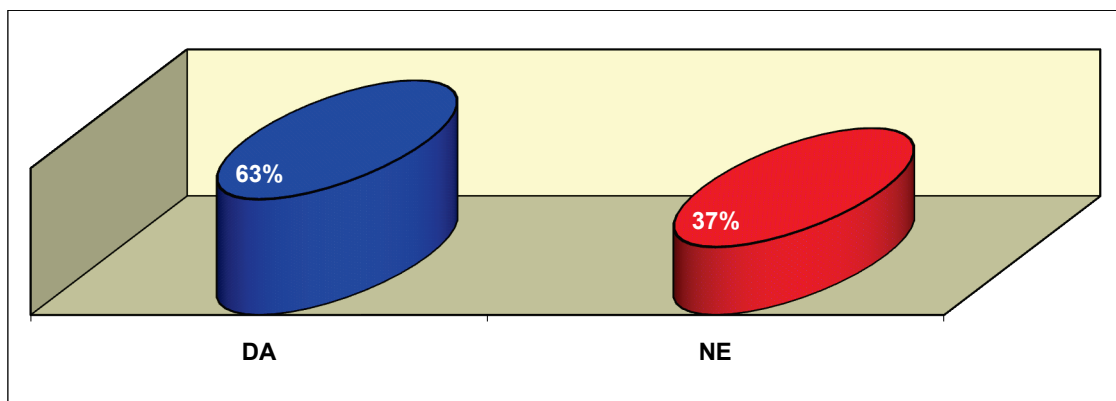

Da li ste zainteresovani da prođete obuku za započinjanje/bavljenje sopstvenim biznisom?

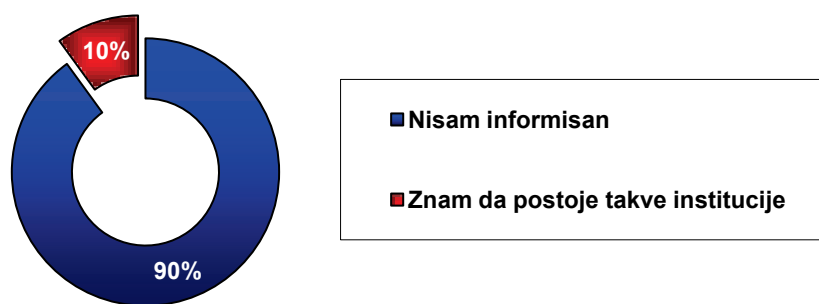

Da li smatrate da bi trebalo uvesti preduzetništvo kao fakultativni predmet u srednjem obrazovanju?

Da li ste informisani da postoje državne institucije koje podržavaju razvoj omladinskog preduzetništva i preduzetništva generalno?

Istraživanje sprovedeno među maturantima srednjih škola pokazalo je da je državna služba i dalje percipirana kao „sigurno zaposlenje“ jer je 41% anketiranih odgovorilo da bi se zaposlili u državnoj službi ako bi mogli da biraju čime će se baviti nakon završetka srednjeg, odnosno visokog obrazovanja. S' druge strane i značajnih 32% anketiranih je reklo da bi započelo sopstveni biznis kad bi mogli da biraju, što govori o postojanju određenog nivoa preduzetničkog duha kod mladih.

Takođe, rezultati pokazuju da značajan procenat anketiranih sebe percipira kao „tražioce posla“ pa 41% odgovara da će nakon školovanja aktivno tražiti posao. Posebno je zabrinjujuće što je i dodatnih 32% anketiranih spremno da se zbog posla i presele u drugu sredinu. 18% anketiranih odgovara da planira da pokrene sopstveni biznis posle školovanja.

Čak 73% anketiranih je ipak u nekom trenutku razmišljalo da pokrene sopstveni biznis ali je očigledno odustalo od te ideje jer ih tek 18% planira da pokrene sopstveni biznis nakon školovanja.

Kad su u pitanju faktori koji utiču na maturante u vezi sa donošenjem odluke za pokretanje ili nepokretanje sopstvenog biznisa, primetno je da većina onih koji bi i pokrenuli sopstveni biznis to želi da učini jer bi želeli da budu samostalni, odnosno „sami svoj gazda“ (40%), da zarade ozbiljniji novac (21%), te da dobiju priliku da ispolje svoje sposobnosti i znanja (12%). Razlozi za nedonošenje odluke za pokretanje sopstvenog biznisa su veoma različiti ali dominiraju oni koji se tiču pitanja sigurnosti prihodovanja jer je bavljenje sopstvenim biznisom percipirano kao nesiguran izvor prihoda (10%) ili nešto o čemu anketirana osoba nije dovoljno informisana (7%).

Čak 72% anketiranih izjavljuje da je zainteresovano za edukaciju koja bi im eventualno pomogla pri potencijalnom započinjanju, odnosno bavljenju sopstvenim biznisom. Ovo govori o otvorenosti anketiranih za sticanje novih veština i znanja koja bi u krajnjem slučaju i verovatno promenila percepciju preduzetništva kod određenog procenta anketiranih mladih.

Takođe, čak 63% anketiranih je zainteresovano da konstantnije uče o preduzetništvu, te podržava ideju uvođenja preduzetništva kao fakultativnog predmeta u srednje škole.

Na kraju, čak 90% anketiranih maturanata nije svesno postojanja državnih institucija koje podržavaju razvoj omladinskog preduzetništva i preduzetništva generalno. Ovo kao i kod sličnih rezultata dobijenih tokom istraživanja sprovedenog među mladim preduzetnicima govori o potrebi da se programi podrške razvoju omladinskog preduzetništva, pored prostog uvećanja kapaciteta istih, približe njihovim potencijalnim korisnicima. U ovom slučaju maturantima srednjih škola.

MATRICA AKCIONOG PLANA

I – INFORMISANJE						
Opšti cilj	Specifični ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir	Indikatori uspešnosti	Nosioci aktivnosti	Okvirni budžet (u 000 RSD)
1. Poboľšati kvalitet informisanja potencijalnih i postojećih mladih preduzetnika o mogućnostima za samozapošljavanje, odnosno za unapređenje poslovanja	1.1. Uspostavljanje mehanizama za redovno informisanje mladih o preduzetničkim mogućnostima	1.1.1. Izrada novih elektronskih i štampanih materijala sa svrhom informisanja i promocije omladinskog preduzetništva (brošure, multimedijalni materijal, promotivni spotovi...)	01/04/2011 – 31/12/2013	Broj i vrsta izrađenih/distribuiranih kopija štampanog materijala. Trajanje emitovanih promotivnih spotova.	KzM Kancelarija za LER NSZ	360 - 420
		1.1.2. Izrada i distribucija elektronske i štampane verzije mesečnog informativnog biltena za informisanje potencijalnih i postojećih mladih preduzetnika	01/04/2011 – 31/12/2013	Broj izrađenih/distribuiranih kopija štampane verzije biltena. Broj preuzimanja elektronske verzije biltena sa sajta lokalne samouprave.	KzM Kancelarija za LER NSZ	420 - 480
		1.1.3. Uspostavljanje tradicije postavljanja info pulta u svrhu generalne promocije preduzetništva i distribucije promotivnog/edukativnog i drugog materijala tokom održavanja redovnih lokalnih manifestacija	01/07/2011 – 31/12/2013	Broj interakcija posetilaca manifestacija sa organizatorima info pulta za mlade preduzetnike. Broj distribuiranih kopija materijala.	KzM Kancelarija za LER NSZ	130 - 150

		1.1.4. Organizovanje redovnih gostovanja i predavanja uspešnih lokalnih preduzetnika i onih iz drugih sredina u srednjim školama i drugim javnim prostorima za okupljanje mladih	01/10/2011 – 31/12/2013	Broj posetilaca predavanja. Broj predavanja.	KzM	220 - 280
		1.1.5. Organizovanje informativnih poseta lokalnim preduzećima i poljoprivrednim proizvođačima za potencijalne mlade preduzetnike	01/07/2011 – 31/12/2013	Broj organizovanih poseta. Broj učesnika.	KzM	60 - 85
	1.2. Uspostavljanje mehanizama za povećanje vidljivosti postojećih programa neformalnog obrazovanja iz oblasti omladinskog preduzetništva	1.2.1. Identifikacija i praćenje postojećih programa neformalnog obrazovanja iz oblasti omladinskog preduzetništva	01/04/2011 – 31/12/2013	Broj identifikovanih lokalnih i nacionalnih programa neformalnog obrazovanja.	KzM	185 - 215
		1.2.2. Kontinuirano informisanje o postojećim programima neformalnog obrazovanja iz oblasti omladinskog preduzetništva preko individualnog informisanja mladih i mladih preduzetnika	01/04/2011 – 31/12/2013	Broj učesnika lokalnih i nacionalnih programa neformalnog obrazovanja	KzM	215 - 230
	1.3. Stvaranje mehanizama za redovno informisanje postojećih mladih preduzetnika o mogućnostima za unapređenje poslovanja	1.2.1. Izrada i redovno ažuriranje javno dostupne baze podataka preduzetnika po delatnostima	01/04/2011 – 31/12/2013	Kompletirana i redovno ažurirana baza podataka	Kancelarija za LER KzM	80 - 110
		1.2.2. Organizacija sveobuhvatnog istraživanja o problemima i potrebama mladih preduzetnika i prezentacija rezultata široj javnosti	01/10/2011 – 31/12/2011 01/10/2012 – 31/12/2012 01/10/2013 –	Broj učesnika u istraživanju. Mere preduzete na promociji rezultata istraživanja.	KzM Kancelarija za LER	160 - 175

			31/12/2013			
		1.2.3. Kontinuirano pružanje informacija od značaja mladim preduzetnicima kanalima koje mladi preduzetnici definišu tokom istraživanja	01/01/2012 – 31/12/2013	Broj i vrsta uspostavljenih kanala za komunikaciju i distribuciju inform.	Kancelarija za LER KzM	330 - 350

II – EDUKACIJA						
Opšti cilj	Specifični ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir	Indikatori uspešnosti	Nosioci aktivnosti	Okvirni budžet (u 000 RSD)
2. Poboľšati kvantitet i kvalitet obrazovanja iz oblasti omladinskog preduzetništva	2.1. Uspostavljanje mehanizama za kontinuiranu edukaciju potencijalnih mladih preduzetnika iz oblasti omladinskog preduzetništva	2.1.1. Identifikacija potreba za specifičnim vrstama programa neformalnog obrazovanja	01/10/2011 – 31/12/2011	Obim istraživanja, odnosno kvantitet i kvalitet obrađenog uzorka ispitanih	KzM NSZ	65 - 75
		2.1.2. Realizacija programa neformalnog obrazovanja iz oblasti omladinskog preduzetništva (izrada biznis planova, obezbeđivanje inicijalnog kapitala, marketing, finansijsko upravljanje...)	01/10/2011 – 31/12/2013	Broj organizovanih seminara, treninga, radionica... Broj učesnika programa neformalnog obrazovanja	KzM NSZ	540 - 660
		2.1.3. Realizacija programa šegrtovanja/volontiranja kod uspešnih lokalnih preduzetnika	01/10/2011 – 31/12/2013	Broj polaznika programa šegrtovanja. Broj lokalnih preduzeća uključenih u program.	KzM RPK	140 - 160
		2.1.4. Organizovanje studijskih poseta preduzećima i organizacijama koje se bave razvojem MSPP sektora	01/01/2012 – 31/12/2013	Broj učesnika studijskih poseta. Broj i trajanje studijskih poseta.	KzM RPK	330 - 400
		2.1.5. Izrada i distribucija novog edukativnog materijala iz oblasti omladinskog preduzetništva (vodiči, uputstva, knjige...)	01/01/2012 – 31/12/2013	Kvantitet i kvalitet izrađenog/distribuiranog edukativnog materijala	KzM Kancelarija za LER	260 - 270
		2.1.6. Uspostavljanje novih školskih preduzeća i jačanje kapaciteta postojećih	01/01/2012 – 31/12/2013	Broj novouspostavljenih školskih preduzeća. Broj đaka uključen	KzM Odeljenje za društvene	460 - 560

				u rad školskih preduzeća.	delatnosti Srednje škole	
		2.1.7. Organizacija takmičenja u izradi najboljeg biznis plana za učesnike programa neformalnog obrazovanja iz oblasti omladinskog preduzetništva	01/04/2012 – 30/06/2012 01/04/2013 – 30/06/2013	Broj aplikacija za takmičenje.	KzM	350 - 400
	2.2. Uvođenje preduzetništva kao fakultativnog predmeta u srednjim školama	2.2.1. Promocija preduzetništva kao fakultativnog predmeta i kreiranje nastavnog plana i programa	01/04/2012 – 31/12/2013	Nivo realizacije izrade nastavnog plana i programa	Odeljenje za društvene delatnosti Srednje škole KzM	115 - 125
		2.2.2. Formiranje i osposobljavanje nastavnčkog kadra za izvođenje fakultativnog predmeta	01/07/2012 – 31/12/2013	Broj novoangažovanog nastavnčkog kadra.	Odeljenje za društvene delatnosti Srednje škole KzM	195 - 205
		2.2.3. Izvođenje fakultativnog predmeta	01/10/2012 – 31/12/2013	Fond časova. Broj učesnika fakultativne nastave.	Odeljenje za društvene delatnosti Srednje škole KzM	675 - 700
	2.3. Uspostavljanje mehanizama za kontinuiranu edukaciju postojećih mladih preduzetnika radi unapređenja poslovanja	2.3.1. Istraživanje potreba postojećih mladih preduzetnika za edukacijom	01/04/2012 – 31/12/2013	Obim istraživanja, odnosno kvantitet i kvalitet obrađenog uzorka ispitanih	KzM Kancelarija za LER	33 - 40
		2.3.2. Izvođenje programa edukacije za postojeće mlade preduzetnike	01/07/2012 – 31/12/2013	Broj organizovanih seminara, treninga, radionica... Broj učesnika programa	KzM Kancelarija za LER	320 - 345

				neformalnog obrazovanja.		
		2.3.3. Organizacija studijskih poseta uspešnim preduzećima u zemlji za lokalne mlade preduzetnike	01/07/2011 – 30/09/2011 01/07/2012 – 30/09/2012 01/07/2012 – 30/09/2012	Broj studijskih poseta. Broj učesnika studijskih poseta.	KzM Kancelarija za LER RPK	780 - 860

III – SAVETODAVNA PODRŠKA

Opšti cilj	Specifični ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir	Indikatori uspešnosti	Nosioci aktivnosti	Okvirni budžet (u 000 RSD)
3. Obezbediti dostupnost savetodavne podrške potencijalnim i postojećim mladima preduzetnicima	3.1. Uspostavljanje mehanizama za povećanje vidljivosti postojećih savetodavnih programa	3.1.1. Identifikacija i praćenje postojećih savetodavnih programa za potencijalne i postojeće mlade preduzetnike	01/04/2011 – 31/12/2013	Broj identifikovanih nacionalnih savetodavnih programa. Iskorišćenost savetodavnih programa.	KzM Kancelarija za LER NSZ	175 - 200
		3.1.2. Povećanje dostupnosti postojećih savetodavnih programa potencijalnim i postojećim mladima preduzetnicima preko individualne savetodavne podrške o mehanizmima za iskorišćenje programa	01/07/2011 – 31/12/2013	Broj učesnika nacionalnih programa savetodavne podrške	KzM Kancelarija za LER NSZ	200 - 210
	3.2. Kreiranje programa savetodavne podrške za potencijalne i postojeće mlade preduzetnike	3.2.1. Osnaživanje kapaciteta Kancelarije za LER za pružanje individualne savetodavne podrške potencijalnim mladim preduzetnicima	01/10/2011 – 31/12/2013	Iskorišćenost savetodavne podrške	Kancelarija za LER	230 - 290
		3.2.2. Angažovanje eksternih saradnika za pružanje individualne pravno-ekonomske savetodavne podrške postojećim mladim preduzetnicima	01/10/2011 – 31/12/2013	Iskorišćenost savetodavne podrške	Kancelarija za LER	345 - 360

IV –FINANSIJSKE I NEFINANSIJSKE PODSTICAJNE MERE

Opšti cilj	Specifični ciljevi	Aktivnosti	Vremenski okvir	Indikatori uspešnosti	Nosioci aktivnosti	Okvirni budžet (u 000 RSD)
4. Kreirati povoljnije okruženje za razvoj omladinskog preduzetništva	4.1. Usvajanje mera finansijske podrške	4.1.1. Ukidanje ili značajno umanjivanje lokalnih komunalnih taksi za sva novoosnovana omladinska preduzeća u trajanju od prve tri godine rada novoosnovanog preduzeća	01/04/2011 – 31/12/2013	Usvojena odluka koja se odnosi na finansijske olakšice oko komunalnih taksi	Veće opštine Vlasotince. Skupština opštine Vlasotince.	-
		4.1.2. Umanjenje komunalnih taksi za postojeća preduzeća koja otvaraju nova radna mesta. Proporcionalno broju zaposlenih.	01/04/2011 – 31/12/2013	Usvojena odluka koja se odnosi na finansijske olakšice oko komunalnih taksi	Veće opštine Vlasotince. Skupština opštine Vlasotince.	-
		4.1.3. Osnivanje Fonda za subvencionisanje samozapošljavanja iz koga će se sufinansirati, u koordinaciji sa drugim sličnim merama, individualni projekti samozapošljavanja	01/01/2012 – 31/12/2013	Usvojena odluka o osnivanju Fonda za subvencionisanje samozapošljavanja	Veće opštine Vlasotince. Skupština opštine Vlasotince.	1 900 – 2 400
		4.1.4. Osnivanje Garancijskog fonda, samostalno ili u saradnji sa drugim opštinama, a radi poboljšavanja uslova zaduživanja pravnih lica kod poslovnih banaka	01/01/2012 – 31/12/2013	Usvojena odluka o osnivanju Garancijskog fonda	Veće opštine Vlasotince. Skupština opštine Vlasotince.	2 000 – 2 500
	4.2. Usvajanje mera nefinansijske podrške	4.2.1. Osnivanje Biznis inkubatora za novoosnovana preduzeća	01/01/2012 – 31/12/2013	Usvojena odluka o osnivanju Biznis inkubatora. Uspostavljanje poslovnog prostora u svrhu biznis inkubatora.	Kancelarija za LER KzM	900 – 1 500

		4.2.2. Organizovanje godišnjeg izbora za najuspešnijeg mladog preduzetnika i najuspešnijeg mladog poljoprivrednika, odnosno stočara...	01/01/2012 – 31/12/2013	Odluka o izboru najuspešnijeg mladog preduzetnika i najuspešnijeg mladog poljoprivrednika	KzM Kancelarija za LER	90 - 100
		4.2.3. Organizovanje godišnjeg sajma preduzetništva	01/04/2012 – 30/06/2012 01/04/2013 – 30/06/2013	Organizovan sajam preduzetništva	Kancelarija za LER KzM	380 - 400